

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ: «Η κεφαλή», Κέδρος, 1994

ΤΟΥ Π. Χ. ΜΑΡΚΟΓΛΟΥ
ποιητή - πεζογράφου

Νίκος Μπακόλας (Θεσσαλονίκη, 1927), ένας από τους σημαντικότερους μεταπολεμικούς μας πεζογράφους, με το νέο του αφήγημα «Η Κεφαλή», όγδοο στη σειρά των βιβλίων του, συνεχίζει το συγγραφικό του έργο ανακυκλώνοντας τα «υλικά» του κι ανοίγοντας νέους λογαριασμούς με χρόνους και θέματα. Νέες περιοχές.

Η γραφή στο νέο του βιβλίο απομακρύνεται από την εσωστρεφή και κοχλιωτή γραφή των πρώτων έργων («Ο κήπος των Πριγκιπών», «Εμβατήρια», «Υπνος θάνατος»).

Εδώ τα εξωτερικά γεγονότα παίζουν κυρίαρχο ρόλο και επηρεάζουν τις εσωτερικές διεργασίες του ήρωα, που είναι ο Κωνσταντίνος ή Ντίνος, το καθημερινό μεγθύνεται σε μύθο και η γραφή, τώρα περιγραφι-

κή, πλησιάζει περισσότερο στα αφηγήματα «Μυθολογία» και «Καταπάτηση».

Ο μύθος αναπτύσσεται, με πρόσημα το θάνατο του Μελά στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα, σε διάφορα επίπεδα και παραλλαγές.

Ο Μπακόλας χωρίζει το βιβλίο σε τρία μέρη. Στο πρώτο, που επιγράφεται «Η ιστορία του χειρογράφου», περιγράφει τους κατόχους, τις περιπέτειες του χειρογράφου και τέλος το ίδιο το χειρόγραφο.

Δίνει πληροφορίες, γίνονται σχόλια και ερμηνείες για πρόσωπα και καταστάσεις. (Με το νέο υλικό που φέρνει «Η Κεφαλή» διευρύνεται η αφήγηση και ο χρόνος, και πηγαινόμαστε πίσω συμπληρώνουμε στοιχεία στη «Μυθολογία», 1977).

Ο συγγραφέας του χειρογράφου είναι τελικά ένας απλός λαϊκός αγωνιστής με ώριμη συνείδηση, πλασμένος με την ελληνικότητα και την Ορθοδοξία.

Αξίες καθημερινής βίωσης. Συνεισφέρει χωρίς να προσδοκά ανταμοιβή.

Στην εξέλιξη του βίου του καθίσταται αγωνιστής του Μακεδονικού Αγώνα, μαχητής της Μικρασιατικής Εκστρατείας και τέλος μοναχός στο Άγιο Όρος. Μένει ήρεμος, έχοντας εκπληρώσει το καθήκον του.

Στο δεύτερο μέρος, που επιγράφεται «Το χειρόγραφο του Κωνσταντίνου», έχουμε την αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο του αντάρτη Κωνσταντίνου, που θυμίζει Μακρυγιάννη, Σολωμό, με έντονα βιωματικά και υποκειμενικά στοιχεία στη γλώσσα.

Η αφήγηση αρχίζει με την εντολή να μεταβεί στον τόπο όπου σκοτώθηκε ο Μελάς, να παραλάβει το σώμα, να το μεταφέρει για ταφή, λόγω συνθηκών, στην αποκοπή της κεφαλής του νεκρού αρχηγού και, τέλος, στην πορεία επιστροφής, με το μακάβριο απόκτημα για

παράδοση και ταφή στους εντολοδότες του.

Το ακέφαλο σώμα μένει στην αρχική του θέση, εκεί θα το βρουν λίγο μετά οι Τούρκοι, οδηγημένοι από τους θρήνους των αθηναϊκών εφημερίδων.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος, που επιγράφεται «Επιλεγόμενα - Αντιλεγόμενα - Αμφιλεγόμενα», ο Μπακόλας διερευνά ποιος ήταν ο αμφιλεγόμενος συγγραφέας του χειρογράφου, καθώς κινείται μεταξύ πραγματικότητας και μύθου, τις σχέσεις λογοτεχνίας - αλήθειας, λογοτεχνίας - ιστορίας, λογοτεχνίας - μύθου και τα όρια που μπορούν να φθάσουν ή να υπερβούν. Στο τέλος, σημασία αποκτά η ίδια η αφήγηση.

Ο Μπακόλας, για άλλη μια φορά, αποφεύγοντας με γνώση τον κίνδυνο να πέσει σε εθνικισμούς και ελληνοκεντρισμούς, μας δίνει ένα ουσιαστικό, γλαφυρό και επίκαιρο βιβλίο.